

2000 m²

Przykłady gospodarstw

GOSPODARSTWO ERTO, ESTONIA

Od samego początku gospodarstwo Margo Mansberga było gospodarstwem ekologicznym. Od samego początku, czyli od 2008r. Rolnictwo ekologiczne czy konwencjonalne – nie podlegało to nawet dyskusji. Gospodarstwo rodziców Margo należało do jednych z pierwszych gospodarstw ekologicznych w Estonii, a on skończył studia rolnictwa ekologicznego w Niemczech.

Gospodarstwo Erto ma ok. 300 ha, z czego ok. połowa to trwałe użytki zielone, a druga połowa to grunty orne, objęte płodozmianem. Główne kierunki produkcji to produkcja rolnicza i warzywa oraz hodowla zwierząt.

Wizja i motywacja

Margo jest rolnikiem ekologicznym z krwi i kości. Od samego początku postawił na zróżnicowaną produkcję. Z jednej strony zwierzęta gospodarskie dostarczają obornik do nawożenia pól, a z drugiej strony różnorodność produkcji pomaga rozłożyć ryzyko. W rolnictwie nigdy nie wiadomo, które uprawy dobrze wyjdą, a które przyniosą straty. A mając wiele różnych rzeczy do zrobienia, można rozwijać się na wiele sposobów i osiągnąć znacznie więcej.

Według Margo bardzo ciekawe jest uczyć się w praktyce, jak uprawiać rolnictwo ekologiczne, testować różne technologie i udoskonalać metody. Wizją Margo jest stworzenie naprawdę regeneracyjnego systemu rolnictwa ekologicznego, w którym jest żywa gleba, zdrowe rośliny i zdrowe zwierzęta. No i oczywiście zdrowy i szczęśliwy rolnik i konsument.

Rolnictwo

Na polach uprawnych Margo uprawia żyto, owies, pszenicę, rzepik, i groch. Płodozmian zmienia się z roku na rok, ale w zasadzie wygląda następująco: 2 lata mieszanki traw z koniczyną – rzepak – zboża ozime – zboża jare. Wszystkie rośliny uprawne mają podsiew.

Margo kooperuje z dwoma innymi gospodarstwami ekologicznymi. W ten sposób rolnicy dysponują większym arealem, a wydajność pracy jest wyższa niż w przypadku pracy w pojedynkę. Do prac terenowych rolnicy zatrudniają pracowników, a duże inwestycje realizują wspólnie.

Warzywa

Warzywa Margo uprawia na 3 ha, z czego 0,4 ha to szparagi. Pozostałe warzywa to głównie kapustowate: kapusta, kalafior, kalarepa, jarmuż. Margo eksperymentował z różnymi warzywami, ale jednak trzyma się kapustowatych. Są one dość trudne w uprawie w systemie ekologicznym, ale gospodarstwo Erto dysponuje odpowiednimi glebami, a Margo zapoznał się z najważniejszymi zasadami uprawy takich warzyw i wypróbował je.

Zbiory zazwyczaj są przyzwoite i dobrej jakości, a plony dobrze się sprzedają.

Należy jednak zauważyć, że włożono dużo pracy w edukację i informowanie konsumentów. Na przykład jarmuż nie jest powszechnie używanym przez estońskich konsumentów warzywem, a domowe szparagi również były dla wielu zaskoczeniem.

Uprawę warzyw można by rozszerzyć, ale nakład pracy jest wysoki i nie jest łatwo znaleźć chętnych do niej. Przy warzywach Margo sam zajmuje się maszynami, a także zatrudnia pracowników do odchwaszczania, zbioru i pakowania. Czasami pomaga też rodzina – trzech synów w wieku szkoły podstawowej i żona Kairi, która pracuje jako lekarka.

Hodowla zwierząt

Margo skończył studia weterynarii, więc na gospodarstwie obowiązkowo muszą być zwierzęta. Jest to stosunkowo niewielkie stado bydła mięsnego: ok. 40 krów mamek rasy Aberdeen Angus i jeden byk Charolee dla lepszej jakości mięsa opasów. Zwierzęta utrzymywane są w ramach systemu jakości bydła karmionego trawą.

Sprzedaż

Produkty rolnicze sprzedawane są do różnych odbiorców wspólnie z dwoma innymi gospodarstwami ekologicznymi. Bydło mięsne sprzedawane jest do Livonia Beef Cattle, 8-miesięczne buhajki sprzedawane są na eksport do ferm opasowych. Warzywa sprzedawane są głównie poprzez spółdzielnię producentów South-Estonian Food Network LET na rynek estoński – sklepy, restauracje, przedszkola, szkoły. Margo jest również Członkiem Zarządu tej spółdzielni.

Pozostałe działalności

Gospodarstwo Margo to coś więcej niż rolnictwo. Jest ono członkiem klastra innowacji w rolnictwie ekologicznym, a na

jego polach przeprowadzane są doświadczenia z uprawami zarówno rolniczymi, jak i warzywnymi. Ponadto co roku gospodarstwo gości dzieci w wieku szkolnym, które są wprowadzane w rolnictwo ekologiczne i ogólnie w życie na gospodarstwie.

Margo szkoli również innych producentów. Zorganizował kilka dni polowych w swoim gospodarstwie Erto i wyjeżdża w inne miejsca, aby podzielić się swoim doświadczeniem.

Jednym z nowszych pomysłów Margo jest dołączenie do sieci gospodarstw sekwestrujących dwutlenek węgla i monitorowanie sekwestracji dwutlenku węgla na polach, aby pewnego dnia rozpocząć sprzedaż kredytów węglowych.

PROJEKT WIEJSKI JUCHOWO, POLSKA

Projekt Wiejski Juchowo-Radacz-Kądzielna ma swoją siedzibę w miejscowości Juchowo, w województwie zachodniopomorskim, niedaleko Szczecinka. Sercem Projektu Wiejskiego to wielkie gospodarstwo biodynamiczne, obejmujące 1.900-hektarowy obszar. Zgodnie z zasadami rolnictwa biodynamicznego, w gospodarstwie prowadzimy uprawy rolne oraz trzymamy zwierzęta. Z 1.900 ha w gospodarstwie 1.400 ha to uprawy rolne, 340 ha łąki i pastwiska trwałe, 140 ha lasy, zadrzewienia i nieużytki, a 15 ha to warzywa. Z 1.400 ha upraw rolnych 650 ha to mieszanki traw pastewnych z koniczyną, które służą do produkcji siana dla krów mlecznych na okres zimowy oraz jako pastwiska w sezonie pastwiskowym, a następne 650 ha to uprawy zbóż, które częściowo przeznaczamy na pasze, głównie jednak na cele spożywcze. Około 100 ha to produkcja materiału siewnego.

Opis gospodarstwa

Głównym kierunkiem produkcji w gospodarstwie jest produkcja mleka na bazie siana oraz zboża. Trzymamy około 600 sztuk bydła ras Brown Swiss i Holstein Frisian, w tym 360 krów mlecznych, 13 buhajów hodowlanych, 200 sztuk młodzięży hodowlanej i opasów, oraz stado liczące około 30 sztuk bydła rasy Czerwonej Polskiej. Na około 15 – 20 ha prowadzimy uprawę roślin okopowych, takich jak burak czerwony, marchew, ziemniaki, i burak pastewny. Produkcję uzupełnia stado kur niosek oraz pasieka.

W gospodarstwie staramy się ograniczać negatywny wpływ gospodarowania na środowisko, poprawić żyzność gleby i wspierać bioróżnorodność, stosując zasadę zamkniętego obiegu materii. Idzie za tym konieczność dostosowania ilości zwierząt na gospodarstwie do możliwości produkcji paszy na miejscu oraz do potrzeb rolnictwa – paszę dla zwierząt w 97 % wytwarzamy na gospodarstwie, a nawozy naturalne pochodzenia naszych zwierząt trafiają na nasze pola. Aby utrzymać i poprawić żyzność gleby, stosujemy pięć różnych, dostosowanych do danych warunków glebowych płodozmianów.

Historia gospodarstwa

Pod dachem Projektu Wiejskiego mieści się kilka niezależnych, ale powiązanych ze sobą podmiotów, z czego tutaj wymieniamy Fundację im. Stanisława Karłowskiego (FSK) i Spółkę Rolniczą Juchowo sp. z o. o. (SRJ). FSK została założona w 2001r. Przejęła na własność grunty, które do początku lat 1990-tych były użytkowane przez PGR-y, funkcjonujące wówczas w okolicach miejscowości Juchowo. W ramach restrukturyzacji byłego mienia PGR-ów w latach 1990-tych grunty były uprawiane przez prywatną inicjatywę, która w swojej działalności stosowała zasady rolnictwa biodynamicznego. Od 2004r. SRJ jako dzierżawca uprawia owe grunty, stosując przy tym zasady rolnictwa biodynamicznego, natomiast właścicielem gruntów, budynków i inwentarza żywego jest FSK.

Przetwórstwo i produkty

Część surowców wyprodukowanych w naszym gospodarstwie przetwarzamy na miejscu. Do produktów wytwarzanych na miejscu należą produkty piekarnicze (chleby, ciasta, ciasteczka), makarony, syropy i eliksiry owocowo-ziołowe, herbatki ziołowe, sery (twaróg, sery miękkie, sery żółte) oraz wędliny i mięso. Plony i produkty z gospodarstwa sprzedajemy w sklepiku na gospodarstwie i w sklepie w pobliskim mieście Szczecinek, jednak większość plonów trafia do większych zakładów przetwórczych w kraju i za granicą. Część produktów z gospodarstwa również trafia na miejscową stołówkę, która zaopatruje w śniadania i obiady pracowników, którzy chcą skorzystać z tej

usługi, oraz zapewnia pełne wyżywienie grupom uczniów, które przyjeżdżają na gospodarstwo głównie w miesiącach kwiecień-październik.

Nasze wyzwania

Jednym z naszych głównych wyzwań to utrzymanie, bądź uzyskanie, żyzności gleby i zapewnienie zadowalających plonów, stosując w warunkach ubogich w składniki odżywcze gleb piaszczystych wyłącznie nawozy naturalne. Regeneracja gleb po ich dewastacji w dawniejszych czasach to bardzo długotrwały proces. Następnym wyzwaniem to zapewnienie rynku zbytu na produkty ekologiczne i biodynamiczne, które cechują się stosunkowo wysoką ceną.

Wydarzenia w Projekcie Wiejskim

W Projekcie Wiejskim można spotkać cały szereg działań, które wszystkie na swój sposób związane są z rolnictwem (biodynamicznym), takie jak badania naukowe, działania rehabilitacyjne dla osób z niepełnosprawnościami, oraz działania edukacyjne. Do tych ostatnich należą zajęcia dla wszystkich grup wiekowych, od przedszkolaka do seniora, trwające od jednego dnia poprzez dwutygodniowe praktyki dla uczniów do całorocznego wolontariatu dla młodzieży.

GOSPODARSTWO SÖRBRO, VÅRDINGE, SZWECJA

Gospodarstwo Sörbro znajduje się w Sörmland w Szwecji. Od lat 70-tych XX w. Sörbro jest gospodarstwem ekologicznym/biodynamicznym. Od 2009 r. gospodarstwem zarządzają Arthur Borghs i Åsa Nyberg. Gospodarze prowadzą urozmaiconą produkcję, skupiając się przy tym na kozach i nabiale. Oprócz kóz Arthur i Åsa hodują kury, bydło mięsne i konie. Dla Arthura i Åsy ważne jest, aby wszystkie zwierzęta w gospodarstwie spełniały określoną funkcję i mogły żyć zgodnie z ich specyficznym charakterem. Ponieważ zwierzęta specjalizują się w różnych rzeczach, uzupełniają się nawzajem w gospodarstwie. Kozy np. dostarczają nie tylko mleko, ale także mięso i obornik zwiększający żyzność gleby. Obgryzają krzewy i tym samym pomagają utrzymać otwarty krajobraz.

Stado kóz uzupełnia niewielkie stado bydła mięsnego pochodzącego ze znajdujące się niedaleko hodowli bydła mlecznego. Bydło wchodzi na pastwiska po kozach, pobierając rośliny odrzucone przez kozy. Pomaga to zminimalizować ilość paszy. Bydło również zapewnia innej jakości, uzupełniający nawóz. Współpracując z innymi gospodarstwami mlecznymi, gospodarze z Sörbro mogą hodować bydło mięsne, czyli zwierzęta, które nie koniecznie sprawdzają się w hodowli mlecznej.

Gospodarstwo posiada również 150 kur, które znoszą jaja i wyjadają owady na podwórku i w oborze. Najnowszymi przybyszami w gospodarstwie to 15 świń, które pomaga-

ją przygotować grunt pod uprawę warzyw. Świnie będą też grzebać w lesie. Serwatka, która jest produktem ubocznym w mleczarni, może być stosowana jako pasza dla świń.

Liczące 240 głów stado kóz daje około 150 000 litrów mleka rocznie. Mleko kozie jest przetwarzane w mleczarni na gospodarstwie na różne rodzaje serów i jogurtów. Jedna trzecia mleka trafia do innych małych mleczarni w regionie. Ser kozi nie był zbyt dobrze znany na szwedzkim rynku, ale coraz więcej osób docenia zarówno smak, jak i to, że kozie mleko często lepiej służy osobom wrażliwym na mleko krowie. Arthur i Åsa sprzedają swoje produkty w swoim sklepie na gospodarstwie oraz w pobliskich sklepach i restaurac-

jach. Dziś z łatwością sprzedają wszystko, co wyprodukują. Mleczarnia przetwarza również niewielką ilość mleka krowiego z innego gospodarstwa biodynamicznego w okolicy.

Na 100 hektarach gruntów ornych gospodarstwo Sörbro stosuje płodozmian, który składa się z mieszanek traw z koniczyną, żyta ozimego i pszenicy oraz owsa jarego i pszenicy. Zboża sprzedawane są do lokalnych piekarni i kuchni, oraz służą jako pasza dla zwierząt. Gospodarstwo jest samowystarczalne w paszę dla zwierząt, obornik, słomę i w dużej mierze w materiał siewny. Ponadto gospodarstwo posiada naturalne pastwiska o powierzchni około 15 hektarów. W Sörbro znajduje się również ogród warzywny o powierzchni około ½ hektara. Prowadzi go dwóch ogrodników, którzy sprzedają swoje produkty w sklepie rolniczym i na lokalnych targach. Starannie dobierając liczbę i gatunki zwierząt w gospodarstwie, w Sörbro stworzono zrównoważony system ekologicznego rolnictwa regeneracyjnego, który pozwala zarządzać gospodarstwem bez konieczności stosowania innych środków niż olej napędowy

do traktorów i trochę nasion. Gospodarze nawiązali również współpracę z sąsiednim ekologicznym gospodarstwem rolnym, które dostarcza swoje siano jako paszę do Sörbro. Gospodarstwo to dobrze funkcjonujący ekosystem, który jednocześnie produkuje nabiał, mięso, warzywa, jajka i zboże. W przyszłości gospodarze planują również włączyć rośliny strączkowe do płodozmienu, aby zachęcić do bardziej wegetariańskiej diety.

Aby z małym gospodarstwem odnieść sukces, trzeba być innowacyjnym – Arthur i Åsa w przyszłości chcą jeszcze bardziej urozmaicić gospodarstwo. Oprócz wprowadzenia do płodozmienu roślin strączkowych, planują osiągnąć samowystarczalności energetyczną w gospodarstwie. Chcą inwestować w panele słoneczne i maszyny elektryczne oraz uprawiać rzepak na paliwo do traktorów. Resztki rzepaku stanowią pożywną paszę dla zwierząt, a nasiona rzepaku uzupełniają płodozmian. Kolejnym celem Arthura i Åsy jest pomoc i zainspirowanie młodych ludzi, którzy chcą się zająć rolnictwem i przetwórstwem ekologicznym.

SI. Supported by
**Swedish
Institute**

Zdjęcia Gustav Gerdes (okładka);
Gospodarstwo Erto (ss. 2–6);
Gospodarstwo Juchowo (ss. 7–11);
Johan Nilsson (ss. 12, 14); Sofi Gerber (s. 13)
Projekt graficzny Alexandre Westerlund